

План-конспект години спілкування, присвяченої Дню української писемності й мови

Мова – правдивий свідок історії
(А. Чикобава, мовознавець)

Учитель.

Сьогодні, 9 листопада – День української писемності й мови.

Кожна епоха дарує людству нові винаходи і відкриття. Найбільшим винаходом людства було письмо. Писемні знаки дали людям можливість зберігати знання, передавати досвід іншим поколінням.

Мова кожного народу,
Неповторна і – своя.
В ній гримлять громи в негоду,
В житті – трелі солов'я.

На своїй природній мові
І потоки гомонять,
Зелен – клени у діброві
По-кленовому шумлять.

Солов'їну, барвінкову,
Колосисту – на віки –
Українську рідну мову
В дар дали мені батьки.

Берегти її, плекати
Будем всюди й повсякчас,
Бо ж єдина – так, як мати –
Мова в кожного із нас.

Учитель. Кожен народ до створення писемності йшов своїм шляхом. Першими спробами, до яких вдавалася людина, передаючи повідомлення, були мнемонічні знаки (зламані гілки дерева, укладені в певному порядку стріли, каміння тощо) Чи можна вважати ці знаки письмом? Більшість учених схиляються до думки, що такі знаки – лише перший крок до письма, підготовчий ступінь у процесі його становлення. Предметні знаки передавали загальний зміст повідомлення, але не збігалися з одиницями мовлення.

Часто самі речі не означали нічого, а використовувались як умовні знаки. Таким було письмо *кіну*, поширене в древніх інків, – вузликове письмо: на паличку нав'язувалися різнокольорові шнурки з вузликами. Таким було письмо ірокезів – *валпум*: різноманітні черепашки, кожна з яких мала певне значення, про яке домовлялися заздалегідь. Так, черепашка, пофарбована в білий колір, позначала щастя, мир; у чорний – небезпеку, в

червоний – війну. Своєрідним предметним письмом гінців в Австралії були палички із зарубками різної конфігурації. Вони допомагали посланцю краще запам'ятати і передати зміст повідомлення.

Сучасні слов'янські алфавіти беруть початок з кирилиці – системи писемних знаків, за допомогою яких Кирило – один із двох братів, посланих до Моравії, записав деякі релігійні тексти.

До прибуття Кирила і Мефодія на Русі вже існувало письмо: у вжитку його було кілька типів, які мали локальний характер.

Слов'янським письмом, побудованим на основі кирилиці, користуються українці, росіяни, білоруси, болгары, серби, македонці. Слов'янський алфавіт обслуговує потреби десяти відсотків населення Землі.

Учитель. А далі ми з вами поговоримо про мову. Всі живі створіння на Землі спілкуються між собою; одні – мовою жестів, інші – мовою звуків. Лише нам, людям, подаровано можливість спілкуватися за допомогою мови. Саме завдяки їй ми можемо порозумітися, висловлювати свої думки, передавати свої почуття, переживання.

Запитання до учнів. Як ви розумієте вислів А. Чикобави, який узято за епіграф нашої години спілкування? (Відповіді учнів).

Учитель. Дійсно, за допомогою мови ми бережемо свою історію, передаємо нащадкам неоціненні скарби свого минулого і сучасного.

Мова – душа народу, його святощі, найцінніший скарб. У мові живе наша стара й нова культура, ознака нашого національного визнання. Мова існує не тільки як спосіб порозуміння – вона відображає певну культуру, особливості традицій. І поки живе мова – житиме народ як національність, так вважав відомий український освітянин І. Огієнко.

Кілька мільярдів людей, що живуть на землі, користуються 2500 мовами (за різними підрахунками, мов близько 5 тисяч). Наша мова – одна з найбагатших і наймелодійніших мов світу. «Наша мова солов'їна», – говорять українці. Дійсно, мову називають одним із найдивовижніших скарбів людини.

За кількістю носіїв українська мова посідає друге місце в світі серед слов'янських мов.

У 1574 році було почато книгодрукування українською мовою і створений перший український буквар.

В Україні українська мова є державною. Так записано в 10 статті Конституції України.

Кожна держава має свою державну мову, яку слід поважати. Кожна людина має право думати і розмовляти своєю рідною мовою, вивчати і любити її.

Видатний український письменник і педагог Василь Сухомлинський писав: «Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова. Тільки той може осягти своїм розумом і серцем красу, велич і могутність

Батьківщини, хто збагнув відтінки і пахощі рідного слова, хто дорожить ним, як честю рідної матері, як добрим ім'ям своєї родини. Людина, яка не любить мову рідної матері, якій нічого не промовляє рідне слово, – це людина без роду й племені».

Учень 1. Мова, наша мова,
Мова кольорова,
В ній гроза травнева
Й тиша вечорова.

Учень 2. Я без тебе, мово,
Без зерна полова,
Соняшник без сонця,
Без птахів діброва.

Учень 3. Мова, наша мова –
Літ минулих повість,
Вічно юна мудрість,
Сива наша совість.

Учень 4. Як вогонь у серці,
Я несу в майбутнє
Невгасиму мову,
Слово незабутнє.

Не можна ходити по рідній землі, не чаруючись виплеканою народом у віках рідною мовою. У народу немає скарбу більшого, як його мова. Слова – це крила ластівки, вона їх не почуває, але без них не може злетіти. Тож маємо зробити все для того, щоб не згорнулися крила, щоб не обірвалася золота нитка, яка веде з давнини в наші дні.

Спитай себе, дитино, хто ти є,
І в серці обізветься рідна мова;
І в голосі ясним ім'я твоє
Просяє, наче зірка світанкова.
Ти полетиш, де світу далечина,
Та в рідній мові буде вся душа
І вся твоя дорога, вся вітчизна.
У просторах, яким не має меж,
Не згубишся, як на вітрах полова.
Моря перелетиш і не впадеш,
Допоки буде в серці рідна мова.

Д. Павличко

Учитель. Наша мова розвивається, вона постійно збагачується новими словами, новими виразами. Мова – це показник культури людини. Недаремно кажуть: «Заговори, щоб я тебе побачив». На жаль, сьогодні не так багато

людей, які володіють рідною мовою досконало. Причиною цієї прикрасі стало насамперед те, що в результаті злиття української і російської мов утворився так званий «суржик», який є небезпечним і шкідливим, оскільки засмічує і поганить одну з найяскравіших мов світу.

Максим Рильський закликав: «Пильно і неперестанно полить бур'ян...». А «бур'яну» ж у нашій мові так багато! Навіть ті, хто на уроках досить вправно спілкується рідною мовою, після уроків уживають українсько-російську мовну суміш. А говорити слід правильно, бо перед нами відповідальне завдання – узяти все краще з надбання наших предків, сконцентрувати весь розум і духовний потенціал нації, щоб відродилася і розквітла Україна, щоб усміхнулася доля нашому народу.

Учень 1. Рідна мова сонцесяйна,
Шум гаїв, спів солов'я...
Ти, як матінка, прекрасна,
Люба мовонько моя.

Учень 2. Як же можна не любити,
Не леліяти її,
Коли в ній ї сонце, й квіти,
І співучі солов'ї.

Учитель. Отже, рідною мовою потрібно розмовляти нею правильно і красиво. Треба завжди пам'ятати, що рідна мова – то неоціненне духовне народне багатство, яке передається від покоління до покоління і несе в собі народну мудрість, славу, культуру і традиції.

Матеріал використано з інтернет джерела: <http://metodportal.com/node/38533>